

Vappupuhe
Lauri Ihalainen

1.5.2015

Hyvät toverit,

Vappu on perinteinen kevään, toivon, työn ja kansainvälisyyden juhlapäivä. Vappuun kuuluu olennaisena osana ajatus kansainvälisestä solidaarisuudesta ja työväenliikkeen rajat ylittävästä yhteistoiminnasta. Tänään ihmiset eri puolilla maailmaa kokoontuvat juhlimaan työn päivää.

Vappujuhlassa on paikallaan korostaa sen työn merkitystä, jonka poliittinen työväenliike ja ammattiyhdistysliike ovat yhdessä tehneet Suomen rakentamiseksi hyvinvointiyhteiskunnaksi – yhteiskunnaksi, jossa vastuuta kannetaan heikoimmista ja kaikki halutaan pitää mukana.

Poliittinen työväenliike ja ammattiyhdistysliike ovat kautta aikojen muodostaneet todellisen ja samalla rakentavan vastavoiman markkinatalouden inhimillistämiseksi.

Palkansaajien turvaksi rakennetut työelämän lait, eläke- ja työttömyysturva sekä valtakunnalliset työehtosopimukset eivät ole itsestään tulleita ja herrojen hyvätahdon lahjoja, vaan ne on jouduttu kamppailemaan pääosin neuvotellen ja sopien.

Hyvät toverit,

Työn sanotaan olevan parasta sosiaaliturvaa. Vanhaan sanontaan liittyy suuri viisaus, sillä työ on keskeisessä asemassa ihmisten kokemassa turvallisuudentunteessa ja hyvinvoinnissa. Työ on muutakin kuin toimeentulon lähde.

Työ on parhaimmillaan luovuutta, itsensä toteuttamista sekä omaa ja muiden ihmisten hyvinvointia edistävää. Työn avulla leivotaan se kansantalouden kakku, josta voidaan tukea ihmisarvoa kunnioittaen avun ja tuen tarpeessa olevia ryhmiä.

Työelämän luonne on viime vuosikymmeninä ollut murroksessa. Pitkistä, jopa työuran mittaisista työsuhteista on siirrytty kohti pätkittyjä työuria ja työmarkkinoita. Sekä valtiovallalla että työmarkkinajärjestöillä on vastuu ja velvollisuus luoda menetelmät, joilla kaikista työntekijäryhmistä pidetään tasavertaisesti huolta työsuhteen muodosta ja kestosta riippumatta.

Työn pirstaloitumisen lisäksi epävarmuutta työmarkkinoille ovat luoneet niin sanotut nollatyösopimukset ja pakkoyrittäjäys. Työntekijän oman elämän hallinnalta murenee pohja pois, jos töihin kutsutaan tarvittaessa ja irtisanomissuojaa ei käytännössä ole.

Kehityskulku vavisuttaa koko hyvinvointiyhteiskunnan perusrakenteita, sillä esimerkiksi perheen perustaminen ja oman asunnon hankinta käyvät mahdottomiksi toimeentulon ollessa jatkuvassa epävarmuudessa.

Nollasopimuksista pitää päästä eroon ja osa-aikatyöntekijöille on taattava tarvittavat, toimeentulon turvaavat lisätyötunnit.

Alipalkkaus tulee kieltää lainsäädäntöteitse niin, ettei työntekijän toimeentulon vaarantamisella voida takoa yrityksissä tuottoa.

SDP:lle ratkaisujen hakeminen näihin ongelmiin on ollut tavoitelistan kärjessä. Suomalaiset päättäjät ovat työtätekeväälle kansalle velkaa sen, että nämä epäkohdat työelämässä korjataan.

Arvoisat kuulijat,

Vahvaan työpolitiikkaan kuuluu se, että työelämässä toteutuvat sellaiset asiat kuin reiluus ja tasa-arvo. Suomalaisessa työelämässä tarvitaan tulevaisuudessakin kaikkien panosta. Yhteistyö ja yhteishenki sekä mahdollisuudet osaamisen kehittämiseen ja päivittämiseen ovat ne vahvuudet, joilla suomalainen työelämä tulevaisuudessakin pärjää.

Panostuksia osaamiseen tarvitaan myös tulevalta hallitukselta. Ihmisten turvallisuutta muutoksissa ja työhyvinvointia tulee edelleenkin parantaa.

Paljon on puhetta työttömyysturvan kehittämisestä passiivisesta turvasta kohti aktiivisempaa tukea. Näissä pohdintoissa tulisi muistaa, että tälläkin hallituskaudella edelleen kehitetty muutosturva on aktivoivaa tukea parhaimmillaan. Työttömyysturvalla tapahtuva omaehtoinen opiskelu on kasvattanut suosiotaan nyt jo 30 000 henkeen. Työttömyysturvaan rakennettu 300 euron suojaosa antaa mahdollisuuden ottaa paremmin vastaan myös lyhytkestoisempaa työtä turvaa menettämättä.

Koulutusrahaston palveluja ja tukea työmarkkinoiden ajankohtaisiin haasteisiin tulisi entisestään kehittää.

Viime vuosina työpolitiikan saralla on saatu vaikeista ajoista huolimatta paljon aikaan. Nuorisotakuu on noussut kansainväliseksi malliesimerkiksi. Jatkossakin on pidettävä huolta siitä, että jokainen nuori saa henkilökohtaisen avun ja tuen, jolla löytää oma työ-, koulutus- tai harjoittelupolkunsa. Nuorisotakuussa, kuten työllisyysenhoidossa ylipäätään, on kyse yhteisistä, kansallisista talkoista. Jokaisen panos on tärkeä.

Tarvitaan kuntien, yritysten, työmarkkinajärjestöjen, julkisten työvoimapalveluiden, oppilaitosten ja järjestöjen saumatonta yhteistyötä ja ennen kaikkea vahvaa sitoutumista nuorten syrjäytymisen estämiseksi.

Työnantajille lähetän voimakkaan toiveen ja vahvan vetoimuksen: Palkkatkaa nuoria töihin, tarjotkaa kesätöillä mahdollisuus astua työelämään. Jokainen nuorta koskeva palkkauspäätös on yhteiskunnallinen teko.

Myös varttuneet työntekijät tarvitsevat työmarkkinoilla tukea. Vuoden alussa voimaan astuneet työvoimapolitiittiset lait uudistavat palkkatukea ja lisäävät kuntien vastuuta pitkittyvästä työttömyydestä kärsivien aseman helpottamisessa. Kuntien, Kelan ja TE-toimistojen palvelut tarjotaan jatkossa pidempikestoiseen työttöm-yhteen joutuneille lakisääteisesti yhdeltä luukulta.

Lisätoimia tarvitaan silti yhä. Suomessa ei vielä kukaan riittävästi ole herätty käsillä olevaan työllisyyskriisiin.

Jokaisella työhaluisella ja -kykyisellä on oikeus työhön. Työttömyyden aiheuttama lasku on mittava paitsi yksilöille, myös koko yhteiskunnalle. Yhden prosenttiyksikön alennus työttömyydessä tuo noin 700 miljoona hyvää julkiseen talouteen.

Toverit,

Hallituskauden suurista rakenteellisista uudistuksista moni jäi loppuunsaattamatta. Työmarkkinajärjestöt kantoivat oman vastuunsa esimerkillisesti neuvottelemalla eläkeratkaisun. Uuden hallituksen työlistan painavinta kärkeä ovat kesken jääneet sote- ja kuntien tehtävien ja velvoitteiden perkaus. Molemmissa on kyse kuntalaisten arkisista palveluista: peruskouluista, terveystalouksista, kirjastoista, nuoris- ja liikuntapalveluista sekä päiväkodeista.

Kunnat ovat hyvinvointivaltion ytimessä. Sote-uudistus tulee muuttamaan kuntien ja leveimmillä hartioilla olevien sote-alueiden keskinäisiä suhteita.

Väistynyt hallitus pyrki talouspolitiikassaan antamaan viestin, että Suomi hoitaa omat asiansa, taittaa julkisen talouden velkakierteen taittaminen sekä takaa pidemmällä aikavälillä taloutemme iskukykyyn myös rakenteita uudistaen. Työ jäi kuitenkin kesken.

Samaan aikaan talouden ongelmat syvenevät ja pitkään jatkunut epävarmuus näyttää jatkuvan. Maailman ja Euroopan taloudessa on ollut elpymisen merkkejä, mutta Suomen vienti ja kasvu ovat olleet vielä verkkaisia.

Vientimme, vaurautemme kulmapilari, on hiipunut etenkin korkeamman jalostusasteen tuotteissa. Suomi on edelleen poikkeuksellisen altis kansainvälisen talouden taantumalle. Tilannetta ei helpota se, että vientimme rakenne on liian suppealla pohjalla: 26 yritystä vastaa 60 prosentista Suomen viennistä.

Eikä kyse ole vain kilpailukykyimme haasteista, vaan myös siitä, pystymmekö tulevaisuudessa viemään maailmalle tavaroita ja palveluja, joilla on aitoa kysyntää.

Samaan aikaan kaikki vientimme kivijalat metsäteollisuudesta ICT-sektoriin ovat syvän, osin suhdanteista riippumattoman rakennemuutoksen kourissa. Teollisia työpaikkoja on hävinnyt runsaasti, kymmenen vuoden aikana liki 100 000.

Synkistä näkymistä huolimatta Suomessa on kuitenkin myös paljon positiivista virettä. Uudet innovatiiviset alat, peliteollisuus kärjessä, ovat osoittautuneet merkittäviksi tulevaisuuden toivoiksi. Yrittäjyyshenkeä näkyy etenkin nuorissa aivan uudella tavalla.

Yksi suurimpia ilonaiheita on ollut osana nuorisotakuuta käynnistetty nuorten yrittäjyyspaja, jota ollaan parhaillaan valtakunnallistamassa. Pajan käyneistä nuorista kaksi kolmasosaa on käynnistänyt tai käynnistämässä oman yrityksen.

Suomen menestykseen tarvitaan kuitenkin myös suuria ja vientiin tähtääviä yrityksiä. Tästä rohkaisevia ja innostavia uutisia on kuultu etenkin Äänekoskelta, jonne Metsä Group on rakentamassa täysin uudenlaisen, toisen sukupolven biotuotetehtaan. Investointi on historiallinen, yli miljardin euron arvoinen ja työllisyysvaikutukset kasvavat tuhansiin ihmisiin. Hallitus on osaltaan tehnyt liikenteeseen ja energiatukiin kohdistuvia merkittäviä päätöksiä biotuotetehtaan käynnistymisen edellytysten rakentamiseksi.

Rakennusaikana laitos tarjoaa työtä 6000:lle työntekijälle ja valmiin tuotantoketjun arvioidaan työllistävän noin 2500. Hankkeella on mittava taloudellinen ja myös henkinen merkitys niin Keski-Suomelle kuin koko maalle. Heijastusvaikutukset ulottuvat laajalle, niin alueellisesti kuin läpi toimialojen.

Hanke tuo työtä ja tuloja puunmyyjille, korjaajille, kuljetuksiin ja palveluihin.

Viime viikolla saatu lopullinen päätös investoinnista on yritykseltä merkittävä isänmaallinen teko. Se on samalla vahva osoitus Suomen teollisuuden uudistumiskyvystä. Suomi on ja pysyy tulevaisuudessakin vihreän kullan maana.

Hyvät työväenjuhlaa viettävät toverit,

Jotta Suomi saadaan pysymään liikkeessä ja talouden rattaat pyörimässä, tarvitaan vahvaa yhteistyön henkeä. Uuden hallituksen on viisasta ottaa työmarkkinajärjestöt tiiviisti mukaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Kattava kasvu- ja työllisyys sopimus odottaa jatkoa. Jos ollaan viisaita, voimassa olevan työmarkkinaratkaisun jatkoksi tulisi tehdä pidempikestoinen, työntekijöiden turvaa ja kilpailukykyä edistävä maltillinen palkkaratkaisu. Toivottavaa olisi, että etenkin työnantajat ymmärtäisivät tällaisen ratkaisun tarpeellisuuden ja arvon.

Yhteistä venettä keikuttavat puheet eläkesovun uudelleentarkastelusta on syytä unohtaa. On hyvä muistuttaa, että istuva hallitus on sitoutunut eläkeuudistukseen. Nyt tarvitaan yhteishenkeä ja keskinäistä luottamusta.

Hyvät toverit,

vaalien jälkeistä keskustelua on hallinnut pohdinta yhteiskuntasopimuksesta, jonka etujärjestöt ja muut yhteiskunnalliset toimijat hallituksen kanssa aikaansaisivat. Aikataulu hankkeelle on tiukka ja tavoite haastava. Mallia tulisi hakea historiasta ja suuren laman opeista.

Vuoden 1995 konsepti, jossa työmarkkinajärjestöt toivat ns. huomenlahjana asiakirjan työtään aloittavalle Paavo Lipposen hallitukselle lupauksen kasvutalkoisiin osallistumisesta, olisi tässäkin ajassa hyödyksi. Tuolloin järjestöt sitoutuivat hallituksen talous- ja työllisyyspoliittisen ajattelun suureen linjaan, jonka puitteissa kattavat kasvua ja työllisyyttä tukevat työmarkkinaratkaisut tehtiin. Suomi lähti uudelle kasvun ja työllisyyden tielle. Tätä kehitystä edesauttoi samanaikainen Nokian kasvu.

Hallitustunnustelija Sipilän asettamat tavoitteet tuottavuuden kasvusta, työllistämiskynnyksen järkevästä alentamisesta sekä työllisyyspanosten viemisestä aktivoivampaan suuntaan, ovat oikein toteutettuina sinällään kannatettavia ja järkeviä.

Keskeistä on pitää kiinni Suomen kolmikantayhteistyön perinteestä. Ei pidä unohtaa, että merkittävimmän rakennepoliittisen uudistuksen, eläkeratkaisun, neuvottelivat nimenomaan työmarkkinajärjestöt.

Sosialidemokraatit ovat aina olleet sitoutuneita vastuunkantoon. Ymmärrämme, että yhteiskunnassa suurimman vastuun kantaa istuva hallitus. Siksi meillä on valmius osallistua hallitusneuvotteluihin, mutta omilla tavoitteillamme ja omilla reunaehdoillamme.

Sosialidemokraateille ehdottomia reunaehtoja yhteiskuntasopimukselle ovat kolmikannan lisäksi heikompaa osapuolta suojaavan työehtosopimusten yleissitovuuden säilyttäminen, pätkätyön tekijöiden aseman parantaminen sekä työttömyysturvasta huolehtiminen. Tuottavuuden edistäminen on itse asiassa kasvun keskeisiä ajureita tulevaisuudessakin.

Korkean työttömyyden oloissa työttömyysturvaan kohdistuvat leikkaukset toimisivat kuin hölmöläisen peitto kustannusten valuessa talousvaikeuksissa kamppailevien kuntien kannettavaksi.

Yleissitovuuden osalta on suorastaan outoa, että siitä Suomessa pyristellään eroon - samalla kun monet palkkojen polkemisen kanssa kamppailevat maat tarkastelevat Suomen mallia suurella mielenkiinnolla. Euroopan Unionin tuomioistuinkin vahvisti hiljattain, että suomalainen malli turvaa työehtosopimusten mukaiset vähimmäispalkat myös muualta tulleille.

Hyvät toverit,

Tämä kevät ei ole ollut politiikan kulta-aikaa. Vaalit on nyt käyty ja on aika kääntää katseet tulevaisuuteen eikä jähmettyä paikoilleen ja päätöksenteko kokonaan katoaisi. Pienen maan täytyy puhalttaa yhteen hiileen. Lisäponnisteluja tarvitaan kasvun, työllisyyden ja oikeudenmukaisuuden edistämiseksi. Kansalaiset odottavat ja ansaitsevat vastuullisia päätöksiä ja selkeää toimintalinjaa.

SDP on turvallisuusliike, työn liike, oikeudenmukaisuuden liike, mutta myös kykenevä vastuunkantoon ja muiden kanssa yhteistyöhön. Rohkeutta, avoimuutta ja oikeudenmukaisuuden tunnetta kaivataan erityisesti tässä ajassa myös muilta puolueilta.

Suomella on edelleen kaikki edellytykset pärjätä, siitä ei ole epäilystäkään. Meillä on osaamista, kattavat hyvinvointipalvelut, toimiva yhteiskuntajärjestelmä. Pärjäämme, kunhan uskallamme luottaa itseemme ja toisiimme.

Keski-Suomi on pitkään jatkuneen alkuloisen kehityksen kierteestä nousemassa investointien, paremman työllisyyden maakunnaksi kunhan teemme täälläkin puolue- ja järjestörajat ylittävää yhteistyötä.

Toivotan teille kaikille hyvää vappua ja iloista kevätmieltä!